Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Dannenberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LIII.

„Gazeta“ ese în fiecare ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., Pe treĭ lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe treĭ lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 100. Brașovŭ, Vinerĭ 4 (16) Maiu 1890.

Brașovŭ, 3 Maiu st. v.

Amŭ împărtășitŭ în ḑilele trecute, că ministrulŭ ungurescŭ de culte și instrucțiune a depusŭ în dietă proiectulŭ de lege pentru înființarea de asilurĭ și grădinĭ de copii, în care sĕ se créscă copii dela 3—6 anĭ. Deputații ungurĭ s'au și grăbitŭ a umplé aerulŭ dietei cu strigăte de „eljenurĭ“ la adresa ministrului, care s'a doveditŭ prin faptele luĭ de până acum ca celŭ mai încarnatŭ șovinistŭ și ca celŭ mai înverșunatŭ dușmanŭ alŭ națiunilorŭ nemaghiare din acestŭ statŭ.

La timpul sĕu, când s'a plămădit și plăsmuit acest proiect, amŭ făcutŭ cunoscutŭ, că elŭ cuprinde cele mai necreștinescĭ și mai dușmane disposițiunĭ pentru națiunile nemaghiare. O comisiune a și desbătutŭ acestŭ proiectŭ, a adusŭ unele modificărĭ, care n'au țintitŭ altceva decâtŭ a înăspri disposițiunile cele periculóse și dușmănóse cuprinse în elŭ față cu cei carĭ nu se tragŭ din neamulŭ lui Arpadŭ.

Din următórele disposițiunĭ ale proiectului, ce le amintimŭ mai josŭ se póte orĭ-cine convinge, că scopulŭ proiectului, în cuprinsulŭ în care s'a depusŭ elŭ în dietă, este numai și numai *maghiarisarea*, ér pentru autonomia bisericilorŭ națiunilorŭ nemaghiare este o lovitură din cele mai grele.

Dispune adecă, între altele, proiectulŭ, că copii, a cărorŭ limbă maternă nu e cea maghiară, au sĕ fiă întroduși în cunoscința limbei maghiare, care e „limba statului“; institutórele și îngrijitórele grădinilorŭ și asilurilorŭ de copii au sĕ scie perfectŭ limba și literatura ungurésca, depunêndŭ esamenŭ înaintea inspectorului școlarŭ ungurescŭ; fără scirea și voia ministrului nu se póte destitui institutórea orĭ îngrijitórea grădinei și asilului, pe care autoritatea superióră confesională o găsesce vrednică de a fi destituită; planul de învĕțămêntŭ alŭ preparandiilorŭ pentru formarea institutórelorŭ și-lŭ facŭ, nu-i vorbă, confesiunile, dér sunt obligate a considera planulŭ de învĕțămêntŭ alŭ ministrului pentru resultatulŭ, ce e a se obține în tóte obiectele, ca minimum; elevele preparandiilorŭ numai cu aprobarea ministrului se potŭ elimina, pentru diferite cause, din institutŭ; diploma de cualificațiune n'are valóre, décă nu e subscrisă de inspectorulŭ școlarŭ ungurescŭ, care póte refusa subscrierea diplomei, décă fiitórea institutóre nu scie perfectŭ în vorbire și în scriere limba maghiară; în casulŭ când guvernulŭ ar da de urma unorŭ „direcțiunĭ dușmănóse statului“ în preparandii, ministrulŭ póte ordona imediatŭ închiderea lorŭ; décă o grădină orĭ asilŭ de copii orĭ o preparandiă confesională e subvenționată din bugetulŭ statului, guvernulŭ numesce, în mĕsura ajutorului ce'lŭ dă, o parte din personalŭ, și décă subvențiunea e mai mare de jumĕtate decâtŭ dă confesiunea, atuncĭ întregŭ institutulŭ trece sub supraveghiarea și la disposițiunea statului, ér cercetare disciplinară în contra personalului instituitŭ de ministru la vre-unŭ institutŭ confesionalŭ subvenționatŭ de statŭ numai décă doresce ministrulŭ se póte face; subvențiunea o dă ministrulŭ numai câtŭ timpŭ institutulŭ merge după placulŭ luĭ. Peste totŭ inspectorulŭ școlarŭ póte propune, orĭ când voesce sĕ caute pete 'n sóre orĭ nodŭ în papură, închiderea grădinei, asilului orĭ institutului.

In grădinĭ și în asilurĭ apoi copii, carĭ încă nicĭ limba lorŭ maternă nu o sciu deajunsŭ, vorŭ învĕța de tóte ungurescе, până și rugăciunĭ, vorŭ fi chinuițĭ fragedii lorŭ creerĭ cu lucrurĭ nențelese de ei, inima lorŭ va fi otrăvită cu deprinderĭ, apucăturĭ și obiceiurĭ contrare firei lorŭ, vătămĕtóre religiunei și naționalitățiĭ lorŭ, se vorŭ infiltra în mintea lorŭ învĕțăturĭ periculóse, care îĭ vorŭ înstreina de némulŭ lor. Și părinții, décă nu vor puté dovedi, că îngrijescŭ acasă „din destul“ de crescerea copiilor, vorŭ fi constrînșĭ a'șĭ da copilașii lorŭ în grădinile și asilurile ungurescĭ, căcĭ ungurescĭ vorŭ fi de bună sémă în cele mai multe părțĭ, unde confesiunile nu vorŭ fi în stare a întreține asemenea institute.

'Țĭ stă mintea 'n locŭ, când stai sĕ cugețĭ, cum unŭ creerŭ omenescŭ póte născocĭ asemenea monstruosităță, care din punctulŭ de vedere pedagogicŭ suntŭ din cele mai condamnabile, din punctulŭ de vedere alŭ sfințeniei sanctuarului familiei suntŭ nu numai necreștinescĭ ci chiar barbare, ér din punctulŭ de vedere alŭ dreptului și alŭ libertățĭ desvoltării poporelorŭ suntŭ despotice în celŭ mai mare gradŭ.

Cum rĕmâne apoi cu autonomia bisericelorŭ naționilorŭ nemaghiare, când ministrulŭ și inspectorulŭ școlarŭ dispunŭ de viéța și mórtea grădinilorŭ, asilurilorŭ și preparandiilorŭ confesionale? Ce generațiă de credincioșĭ vorŭ avé aceste bisericĭ, când în ele nu se va mai lăuda Dumnedeu în limba mamei acestorŭ credincioșĭ, ci în limba unguréscă, în care au învĕțatŭ rugăciunĭ, poesii, istoriórе încă de micĭ copii? Ce se va alege de datinele, obiceiurile și credințele strămoșilorŭ noștri, când acestea vorŭ fi batjocorite și înlocuite cu altele streine?

Ce generațiă va fi cea crescută în noianulŭ de laude și prémărirĭ a totŭ ce e ungurescŭ și în acelașĭ timpŭ în noianulŭ de batjocurĭ și înjosirĭ a totŭ ce nu e ungurescŭ?

Acestea suntŭ pericule, care nu potŭ lăsa nepăsătorŭ nicĭ pe celŭ mai mlădiosŭ și mai slugarnicŭ dintre noi, décă mai ține sĕ esiste ca ceea ce este: cu naționalitatea, cu limba, cu datinele și credințele părinților, moșilorŭ și strămoșilorŭ sĕi.

Timpŭ de perdutŭ nu e și în fața acestui periculŭ amenințătorŭ, care va aduce cu sine maghiarisarea treptată a școlei și bisericei nóstre, nimicirea naționalitățiĭ nóstre, considerațiunile personale și confesionale nu mai au locŭ. Sibiiulŭ și Blașiulŭ, cu Caransebeșulŭ și Lugoșulŭ, cu Aradulŭ, Oradea-mare și Gherla trebue 'șĭ dea mâna și sĕ lupte, ca acéstă monstruósă lege sĕ nu se sancționeze de Maiestatea Sa, celŭ puținŭ nu în forma și cuprinsulŭ ei de acum: necreștinescŭ, despoticŭ și barbarŭ.

DIN AFARĂ.

Congresulŭ generalŭ slavŭ.

Se scrie din Viena, că pregătirile pentru congresulŭ generalŭ slavŭ, ce are sĕ se țină în Rusia sudică, se facŭ cu mare activitate și suntŭ sprijinite cu însuflețire de Rusia. In curêndŭ se va constituì o comisiune, care va hotărî loculŭ ținerei congresului. Pentru acoperirea marilorŭ spese s'a și începutŭ deja o colectă. Sinovjev conducĕtorulŭ afacerilorŭ pentru părțile asiatice din ministerulŭ de esterne rusescŭ, care este designatŭ de către vechia partidă rusésca de următorŭ alŭ ministrului de esterne Giers, precum și generalulŭ Ignatiev au și adunatŭ deja sume marĭ de banĭ, fiind-că lui Shukovsky, directorului băncei naționale rusescĭ, i-a succesŭ a câștiga spriginulŭ directorilorŭ de banĭ și a marilorŭ bancherĭ din Petersburgŭ, Moskva, Kiev și Odessa. Comitetele panslaviște din Petersburgŭ, Odessa și Kiev au făcutŭ planulŭ congresului, care, după cum spunŭ foile străine, *póte sĕ aibă forte seriόse urmărĭ politice.* Despre congresulŭ slavŭ se vorbesce, că elŭ ar fi croitŭ după modelulŭ celui din 1848 ținutŭ în Praga. Elŭ vrea sĕ întrunéscă tóte semințiile slave. Ce privesce programulŭ congresului, între altele prevede înființarea unei marĭ academii slave în cen-

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Macsimele și reflecsiunile lui de la Rochefoucauld.

In românesce de *I. G. Barițiŭ.*

O probă, că ómenii îșĭ recunoscŭ erorile comune mai bine, decâtŭ se credé, este acésta: că n'au nicĭ odată nedreptŭ când vorbescŭ despre purtarea lorŭ. Tocmai egoismulŭ, care-i orbesce, le deschide aci ochii și le dă o privire așa de sigură, încâtŭ suprimă séu deghiséză și cele mai micĭ circumstanțe, ce li-ar puté aduce vre-o reprobare.

—x—

Ómenĭ tinerĭ, carĭ pășescŭ pentru prima óră în lumea mare, trebue sĕ fiă rușinoșĭ séu nesocotițĭ: o ființă liberă și așeḑată se preface în casulŭ acesta de ordinarŭ inoportunitate.

—x—

Certurile n'ar dura nicĭ-odată timpŭ lungŭ, décă nedreptulŭ s'ar afla totdéuna numai pe o parte.

—x—

Suntŭ ómenĭ, carĭ suntŭ atâtŭ de fugitivĭ și fără sêmbure, încâtŭ n'au nicĭ defecte adevĕrate și nicĭ calitățĭ solide.

—x—

De obiceiu se vorbesce despre primulŭ amorŭ alŭ unei femei, décă deja a avutŭ unŭ alŭ doilea.

—x—

Suntŭ ómenĭ, carĭ atâtŭ suntŭ de preocupațĭ cu sine, încâtŭ când iubescŭ află mijlóce a se ocupa cu sine înșișĭ, ér nu cu persóna pe care o iubescŭ.

—x—

Amorulŭ, orĭ câtŭ de plăcutŭ ar fi, totușĭ mai place prin modulŭ cum se arată, decâtŭ prin sine însușĭ.

—x—

Jalusia este celŭ mai mare dintre rele și deștéptă tocmai în persónele care îlŭ causéză cea mai puțină compătimire.

—x—

După ce amŭ vorbitŭ despre aparința falsă a atâtorŭ virtuțĭ, este la locŭ sĕ vorbimŭ ceva despre nemotivatulŭ disprețŭ alŭ morții. Ințelegŭ acelŭ disprețŭ alŭ morții, pe care cei din anticitate se lăudau a-lŭ basa pe propria lorŭ putere, fără speranță la o viéță mai bună.

Este o deosebire a suferi mórtea cu firmitate și a-o desprețui. Aceea este un ce de comunŭ, dér céstălaltă, credŭ, că nu este ḑisŭ cu sinceritate. S'au desecat tóte artele persuasiunei, pentru de a proba, că mórtea nu este unŭ rĕu și ómenii cei mai slabĭ, ca și cei mai tarĭ, au datŭ mii de esemple renumite, pentru de a întări acéstă părere. Ostenéla ce șĭ-o dă cineva sie-șĭ și altora, spre a o face demnă de credĕmêntŭ, probéză în destulŭ de clarŭ, că acésta nu este o întreprindere ușóră. Cineva póte avé diferite cause a fi sătulŭ de viéță, dér nicĭ-odată unŭ motivŭ a desprețui mórtea. Chiar cei ce o alegŭ de bună voiă nu o consideră a fi atâtŭ de neînsemnată, ea îi amețesce și 'i-se dau din cale, décă ea vine pe o altă cale, decâtŭ aceea pe care au fostŭ ales'o ei.

Diferența de curagiu la o mulțime de bărbațĭ neînfricațĭ vine de acolo, că mórtea li-se arată fantasiei lorŭ în chipurĭ diferite, când mai apropiată, când mai depărtată. Așa se întêmplă, că la începutŭ desprețuescŭ ceea ce nu cunoscŭ și în fine se temŭ de ceea ce cunoscŭ. Trebue sĕ se ferésca cineva a o lua în privire cu tóte circumstanțele sale, décă nu voiesce sĕ se convingă, că ea este rĕulŭ celŭ mai mare. Cei mai prudențĭ și mai bravĭ suntŭ aceia, carĭ sub cele mai leale pretecste nu i-se uita în față, și fiă-care omŭ, care scie cum sĕ se uite la ea așa cum este, află, că ea este unŭ lucru spăimêntătorŭ.

Necesitatea de a muri constitue tótă firmitatea filosofilorŭ; ei credŭ, că trebue sĕ plece cu o bună manieră, de unde nu potŭ lipsi, și fiind-că nu erau în stare a-șĭ face viéța eternă, făceau totulŭ pentru de a-șĭ eternisa numele și a scăpa din naufragiu, ceea ce nu putu fi asiguratŭ contra lui.

Sĕ ne mulțămimŭ decĭ, pentru de a ne păstra veselia, a ne ascunde nouă înșine, ce părere avemŭ despre ea, și sĕ sperămŭ mai multŭ dela temperamentulŭ nostru decâtŭ dela slabele sofisme, care vréu sĕ ne facă a crede, că amŭ puté sĕ ne apropiămŭ cu indiferență de mórte. Gloria de a muri cu firmitate, speranța de a fi jelițĭ, dorința de a lăsa unŭ renume strălucitorŭ, siguranța de a fi scăpatŭ de ostenelele vieței și de caprițiosulŭ jocŭ alŭ sorții: acestea suntŭ nisce espediente, pe care nu ne este permisŭ a le refusa. Numai sĕ nu credemŭ că suntŭ infalibile. Pentru siguranța nóstră ne trebue, ceea ce adesea în rĕsboiu ofere unŭ gradŭ ordinarŭ spre siguranța acelora, carĭ trebue sĕ se apropiă de unŭ locŭ, din care se pușcă. Când suntŭ încă departe de elŭ îșĭ închipuescŭ, că vorŭ afla coperire; când se apropiă însĕ află ajutorulŭ sĕu neînsemnatŭ. Ne măgulimŭ décă credemŭ, că mórtea ne apare în apropiere în tocmai așa, precum ni-o-amŭ închipuitŭ în depărtare și că sentimentele nóstre, carĭ suntŭ numai slăbiciunĭ, ar fi destulŭ de tarĭ, ca sĕ nu sufere sub lovitura cea mai violentă. Și ar însemna a cunósce

trulŭ Rusiei sudice. Institutulŭ acesta *va sta sub patronagiulŭ oficialŭ alŭ Ţarului Alesandru.*

Tóte acestea arată, că aicĭ este vorba de o politică panslavistă propagată şi ajutată de literatura panslavistă, ḑicŭ foile din Viena.

Prietenia francesă-italiană.

In Roma Reuniunile de vênătorĭ italiane au arangiatŭ serbărĭ, la care s'au dusŭ şi representanţĭ ai reuniunilorŭ de vênătorĭ francese. Primirea, ce li-s'a făcutŭ acestora de către colegii lorŭ italienĭ, are o însemnătate politică, pe care o accentuéză tóte ḑiarele. Locomotiva trenului, care a dusŭ la Roma pe vênătorii francesĭ, era împodobită cu colorĭ francese. La gara din Roma furŭ întêmpinaţĭ Francesii de vênătorii italienĭ, în frunte cu generalulŭ Pelloux, de primarulŭ şi de o musică, care la întrarea trenului în gară cântă Marseillaise. După amédḑĭ óspeţii francesĭ furŭ duşĭ cu musică şi cu stégurĭ la hala vênătorilorŭ de pe livadea Farnesina. Preşedintele delegaţilorŭ francesĭ rosti o vorbire, în care ḑise, că Francesii şi Italienii, fiindŭ de acelaşĭ némŭ, au a împlini aceeaşĭ chemare. Reaminti ḑilele gloriόse, în care Italienii şi Francesii au luptatŭ pe acelésĭ câmpii de bătălii, când fii de ai Italiei şi-au vĕrsatŭ sângele lorŭ în Francia şi pentru onórea Franciei. Generalulŭ Pelloux rĕspunse, că reuniunile de vênătorĭ francese au făcutŭ mare onóre vênătorilorŭ italienĭ. Stégulŭ francesŭ va primi în hala vênătorilorŭ unŭ locŭ de onóre ca semnŭ invederatŭ alŭ concordiei frăţescĭ, ce are sĕ lege pe Francesĭ şi Italienĭ. Strigăte grozave de „sĕ trăéscă Francia“ rĕsunară peste totŭ loculŭ.

Mĕsurĭ militare francese la graniţa ostică.

După cum e informatŭ din Parisŭ ḑiarulŭ „Pol. Corr.“, ministerulŭ francesŭ de rĕsboiu, în urma nouei întărirĭ a trupelorŭ germane din Alsaţia-Lotaringia, făcute în timpulŭ din urmă, şi a urnirei lorŭ către graniţa francesă, a găsitŭ cu cale sĕ ia contra-mĕsurĭ corĕspunḑĕtóre. Anume au fostŭ dirigeate două regimente de infanteriă din Meaubeuge şi Perpignan, către Toul şi au şi sositŭ deja acolo; mai departe alŭ 8-lea şi alŭ 23-lea regimentŭ de artileriă au fostŭ transferate la Nancy şi Toul ca sĕ egaleze în câtva diferinta faţă cu corpulŭ 16 de armată germanŭ din Metz. In fine se ḑice, că Montmery, Verdun şi Longoy au sĕ priméscă garnisóne mai tarĭ, secţiunea Veuvre are sĕ fiă întărită cu câteva lucrărĭ şi golulŭ dintre Meusa de mijlocŭ şi dintre Vogesĭ are sĕ fiă apĕratŭ mai bine. Necesitatea acestei mĕsurĭ se motivéză şi cu aceea, că sentinelele (posturile) cele mai estreme ale regimentelorŭ germane au înaintatŭ până la câţiva chilometri de graniţă, pe când trupele francese suntŭ departe cale de una până la două ḑile de graniţă.

Procesulŭ lui Paniţa.

Actulŭ de acusare spune mai departe următórele: In 30 Ianuarie v. la medulŭ nopţii Paniţa dimpreună cu Rizov s'a dusŭ la Molov, după ce a chematŭ şi pe Kisimov, şi a începutŭ sĕ le spună, că starea Bulgariei este ne mai suportabilă şi că décă prin conjuraţia lorŭ nu'i se va ajuta nimicŭ, *Rusia va ocupa Bulgaria*; mai departe, că întréga armată din capitală, ca şi din provinciă, consimte cu elŭ ca sĕ ucidă pe Stambulov şi pe principele, că totulŭ este gata şi că locotenenţii Rizov şi Stefanov vorŭ lua parte la conjuraţiă, ca conducĕtorĭ de ostaşĭ. In fine Paniţa li-a recomandatŭ, ca sĕ ia şi ei parte la conjuraţiă, căcĭ altmintrelea le va părê rĕu în urmă. La acestea Kisimov şi Molov au rĕspunsŭ, că décă toţĭ suntŭ gata, atuncĭ ei şi suntŭ, numai sĕ le hotăréscă o ḑi anumită.

Actulŭ de acusare apoi dovedesce complicitatea soţilorŭ sĕi şi istorisesce, că la 8 Ianuarie Paniţa i-a ḑisŭ căpitanului Tatev următórele: „Până când Principele, Stambulov, Mutkurov şi Petrov nu vorŭ fi puşĭ sub piciorŭ, până atuncĭ starea Bulgariei nu se va îmbunĕtăţi; despre acésta sunt convinsŭ, şi maioritatea tocmai aşa judecă ca mine.“ La 9 Ianuarie Nojarov s'a dusŭ la Arnaudov, ér Paniţa înţelegêndŭ acésta s'a dusŭ şi elŭ. Cu ocasia acésta elŭ a ḑisŭ: Starea Bulgariei e rea; ea scie, că Rusia o va ocupa fără de amânare. Totŭ Bulgarulŭ trebue sĕ o ajute la acéstă lucrare, ca starea Bulgariei sĕ se îmbunĕtăţéscă. Ea (Rusia), care în privinţa armaturei este cea dintâiu, nu póte suferi ca lucrurile sĕ stea astfeliŭ,—e lipsă dér de o lovitură de statŭ. Paniţa a ḑisŭ, că are la elŭ două documente rusescĭ, carĭ garantéză starea şi independenţa Bulgariei... Totŭ în aceeaşĭ ḑi Rizov a mersŭ la Paniţa, care i-a descrisŭ situaţia tocmai aşa, ca lui Nojarov, mai adăugêndŭ, că sĕ se lege prin jurămêntŭ, şi promiţêndu'i că'lŭ va duce cu sine la Petersburgŭ ca membru în deputaţiunea, ce avea sĕ céră dela Ţarulŭ, guvernŭ şi principe. Rizov i-a juratŭ şi de atuncĭ mereu a lucratŭ cu Paniţa pentru reuşita conjuraţiunei.

Actulŭ de acusaţiă apoi acusă pe Paniţa: 1) De crima de conjuraţiă urḑită în potriva vieţii principelui şi a miniştrilorŭ sĕi; 2) De crima pentru legăturĭ intime şi tractărĭ lungĭ c'unŭ statŭ streinŭ cu scopŭ ca prin mijlóce neiertate sĕ facă a reuşi planurile acelui statŭ. Se citéză apoi §§ de lege 2 şi 5, carĭ vorbescŭ despre fapte condamnabile în contra persónei principelui şi §§ 49, 55 şi 57 din legea penală turcéscă, carĭ dictéză pedépsă pentru astfelŭ de fapte.

Paniţa s'a născutŭ în 9 Marte 1857 în Tirnova şi studiile şi li-a făcutŭ în academia militară rusésca. Ca membru în tribunalulŭ militarŭ avea unŭ salarŭ anualŭ de 11, 100 francĭ. La 1879 a întratŭ în serviţiulŭ armatei rusescĭ, a luat parte la rĕsboiulŭ ruso-româno-turcŭ, în care s'a distinsŭ. La 1884 era secretarulŭ tribunalului militarŭ din Rusciucŭ şi astfelŭ a înaintatŭ mai departe. Elŭ este căsĕtoritŭ, are doi bĕeţĭ şi avere nemişcătóre.

SCIRILE ḐILEI.

Recrutarea în comit. Solnocŭ-Dobéca a datŭ resultate nefavorabile. Abia ḑece procente din cei presenţĭ s'au găsitŭ bunĭ. Cu totulŭ au fostŭ înscrişĭ din trei clase de etate 4622 obligaţĭ la serviciulŭ militarŭ, din aceştia au lipsitŭ 364, s'au presentatŭ 4258, s'au recrutatŭ în armată 350, la honvedĭ 54, în reserva de întregire a armatei 117, în a honvedimei 34 şi pentru suprarbitrare au fostŭ destinaţĭ 136.

* *

Delegaţiunile austro-ungare suntŭ convocate pe ḑiua de 4 Iunie n. în Pesta.

Marina austro-ungară şi germană. Comandantulŭ marinei austro-ungare admiralulŭ br. Sterneck, la învitarea specială din partea împĕratului germanŭ, se va duce la finele lui Augustŭ la Kiel, unde trupe din armata germană şi şi unŭ despărţĕmêntŭ din flota germană vorŭ face manevre combinate. In acelaşŭ timpŭ va sosi în portulŭ dela Kiel o escadră a marinei austro-ungare.

* *

Promovatŭ. D-lŭ *Alexandru Mihaloviciu*, adjunctŭ de inginerŭ maşinistŭ, aplicatŭ în atelierulŭ de încălḑitŭ locomotivele din Solnocŭ, după cum ni-se scrie, fŭ înaintatŭ în rangulŭ şi salarulŭ de inginerŭ totŭ în numitulŭ atelierŭ alŭ căii ferate de statŭ.

Felicitămŭ pe bravulŭ tînĕrŭ românŭ şi-i dorimŭ şi mai departe succese pe frumósa carieră, ce şi-a ales'o.

* *

Lăcuste în mare numĕrŭ s'au ivitŭ în ţinutulŭ Macăului, precum se comunică din Seghedinŭ. Autorităţile au luatŭ mĕsurĭ d'a-le stirpi.

* *

Şcóla de cadeţĭ pionerĭ din Hainburg; primesce la începutulŭ anului şcolarŭ 1890/91 vr'o 50 de elevĭ în classa ântéia, şi câţiva, câte locurĭ vacante vorŭ fi, în classa a doua. Se cere etate de 15—18 anĭ în classa ântéia, de 17—20 în classa a doua. Condiţiunile de primire se cuprindŭ într'o broşură, ce se póte căpĕta în libraria Seidl şi fiu din Viena, I., Graben 13. Petiţiile se adreséză până la 8 (20) Iulie către comanda şcólei.

* *

Maialulŭ tinerimei române din Clujiu se va da în 24 Maiu st. n. în grădina „Stadler.“ Venitulŭ curatŭ este destinatŭ pentru ajutorarea tinerilorŭ universitarĭ lipsiţĭ de mijlóce la înscriere şi la depunerea esamenelorŭ. Inceputulŭ precisŭ la 7 óre séra. In numele comitetului arangiatorŭ: Al. Andrassi, preşedinte, A. Olteanu, secretarŭ, P. Marinŭ, cassarŭ. Preţulŭ întrării: de persónă 1 fl., în familiă de persónă 80 cr. Ofertele marinimóse se primescŭ cu mulţămită şi se vorŭ chita publice.

* *

S'a găsitŭ o broşă de aurŭ pe promenada de josŭ şi se póte lua dela căpitania poliţiei locale; de asemenea se póte dela administraţia ḑiarului „Kronst. Ztg.“ o batistă de mătase pentru dame şi o legătură de mătase.

* *

Informaţiunĭ poliţienescĭ. Szabo Rebi, care se află în serviciu la măestrulŭ cismarŭ Peter Mihaly, a furatŭ inginerului Török, care locuesce la stăpânu-sĕu, 10 fl. din portofoliu, ce se afla pe masă. Făptuitórea a mărturisitŭ fapta şi a fostŭ dată pe mâna judecătoriei de cercŭ.

Nu rîdeţi!

I

Vai şi amarŭ de grădina în care a apucatŭ sĕ fiă şi stăpânŭ şi grădinarŭ ţapulŭ, căcĭ elŭ róde mugurulŭ şi cu córnele lui rupe şi cele mai nevinovate floricele, sdrobesce şi calcă în picióre totŭ ce'i ese înainte.

Étă impresia ce nĭ-a făcut'o primulŭ articulŭ „Névmagyarositás“ (maghiarisare de nume), dela 13 Maiu din clujanulŭ „Erdélyi Hiradó“, subscrisŭ *(y)* şi pe care'lŭ punemŭ înaintea ochilorŭ cetitorilorŭ noştri în fidelă traducere românéscă drept o simptomatică apariţiune a ḑiaristicei maghiare. După „Nemzet“ — „Kolozsvár“, după „Kolozsvár“—„Erdelyi Hirado“ se ivesce c'o nouă ideă (?), vedĭ Dómne ca sĕ nu rĕmână înderĕtulŭ jupâneselorŭ celorlalte. Étă articululŭ:

„Ţinta mişcării naţionale e consolidarea Ungariei. De-o jumĕtate de vécŭ ţine nisuinţa întemeiării unui statŭ şi a unei naţiunĭ pe pămêntulŭ acesta, unde catastrofa dela Mohaciu a sdrobitŭ statulŭ, ér devastarea turcéscă şi cucerirea germană a pustiitŭ viţa maghiară şi a strîmtorat'o. O constituire a altui statŭ afară de a statului maghiarŭ aicĭ nu se póte închipui; istoria, dreptulŭ, societatea, preponderanţa elementului maghiarŭ şi situaţiunea lui centrală în câmpiile Dunărei şi ale Tisei, unitatea geografică a ţĕrei şi starea împrăştiată a celorlalte elemente conlocuitóre, carĭ suntŭ aşeḑate mai alesŭ pe la marginile ţĕrei, şi împrejurarea, că statele naţionale ale acestora zacŭ dincolo peste hotarele monarchiei, tóte arată, că singurŭ maghiarismulŭ este acelŭ elementŭ, care e chiămatŭ a forma şi a susţinê aicĭ o ţĕră. Ungaria póte fi statŭ liberŭ, baĭ altceva nicĭ nu póte fi, fiindcă numai libertatea are destulă putere de contopire şi de consolidare, pentru ca cetăţenii de limbĭ streine sĕ încapă unulŭ lângă altulŭ în instituţiile comune sĕ se simţă ca acasă şi sĕ-şĭ iubéscă patria: dér Ungaria nu póte fi unŭ statŭ federativŭ, ci unitarŭ, fiindcă diferitele naţionalităţĭ locuiescŭ amestecate, ele nu se potŭ împărţi în teritorii deosebite, n'au societate deosebită şi după dreptŭ egalŭ trăescŭ împreună cu Maghiarii. Statulŭ este maghiarŭ şi toţĭ locuitorii cetăţenĭ născuţĭ aicĭ formézŭ o naţiune politică şi se potŭ privi de Maghiarĭ. Patria este comună şi patriotismulŭ încă este comunŭ.

Multe mii şi milióne de cetăţenĭ suntŭ în Ungaria, carĭ nu-şĭ tragŭ originea dela părinţĭ maghiarĭ şi nu vorbescŭ, séu şi décă vorbescŭ numai rupŭ limba maghiară şi totuşĭ simtŭ ungeresce şi Maghiarĭ se mărturisescŭ (?) cu totŭ dreptulŭ. Pe nime nu-lŭ potĭ despoia de naţionalitatea sa; asta nicĭ n'o facemŭ, căcĭ deşi limba statului e cea maghiară, totuşĭ: biserica, şcóla, comuna, ba adese-orĭ chiar şi municipiulŭ folosescŭ altă limbă, nu cea maghiară.

Dér întărirea şi sporirea maghiarismului este o tendenţă politică îndreptăţită, conservativă şi nesesară, pentru-că cu câtŭ este limba şi naţionalitatea maghiară în mai mare preponderanţă, cu atâtŭ mai tare este şi statulŭ maghiarŭ şi esistenţa lui, şi legăturile lui interne şi esterne suntŭ cu atâtŭ mai sigure. Elementulŭ maghiarŭ este elementulŭ care constitue statulŭ, alŭ lui e capitalulŭ politicŭ, cultura lui e motorulŭ ce conduce progresulŭ; fără de elŭ întregŭ edificiulŭ s'ar dĕrîma. De aceea a fostŭ, că toţĭ duşmanii ţĕrei au lucratŭ pentru sdrobirea şi împuţinarea maghiarismului, din contră dela Szechenyi încépêndŭ tóte nisuinţele patrioţilorŭ au ţintitŭ într'acolo: sĕ apere maghiarismulŭ în contra atacurilorŭ esterne, ér acasă sĕ-lŭ desvólte şi sĕ-lŭ *sporéscă*.

Unŭ ramŭ nu puţinŭ însemnatŭ alŭ sporirei — e *maghiarisarea de nume!* ... Acésta este caracterulŭ esternŭ alŭ maghiarismului, dér şi mai multŭ, este ceea ce asigură naţiunei maghiare credinţa nepoţilorŭ ... Décă *Hurban* s'ar fi numitŭ Fejes şi *Iancu* s'ar fi numitŭ Székely, abia credemŭ sĕ fi prinsŭ arma în mână în contra patriei maghiare punându-se în serviciulŭ reacţiunei vieneze. Germanisatorii esŭ mai alesŭ din acei cetăţenĭ, cărora li-s'au spusŭ în şcólă, că pentru-că numele lorŭ este germanŭ, ei încă se ţinŭ de marea naţiune germană şi au parte la gloria învingerei dela Sedan, séu la poesia lui Schiller. Din astfelŭ de ómenĭ se alegŭ cavalerii culturei, despreţuitorii şi hulitorii naţiunei maghiare. Décă însĕ părinţii cinstiţĭ şi-ar însuşi nume maghiare, copiilorŭ lorŭ nicĭ că li-ar trece prin minte sĕ ducă civilisaţia germană în orientŭ între „barbarii“ Maghiarĭ.

Nicĭ Jidovii n'ar fi toţĭ Nemţĭ dela Pojunŭ până la Tergulŭ-Murĕşului, nicĭ negoţulŭ n'ar fi germanŭ, décă numele lorŭ de familiă s'ar fi maghiarisatŭ deja la 1848; dér ei nicĭ n'ar fi aşa de cosmopoliţĭ, ci ar avê şi ei o patriă, Ungaria.

Maghiarisarea numelorŭ aşa dér este o cestiune însemnată. Celŭ ce 'şĭ lapĕdă

---

rĕu efectele egoismului, décă credemŭ, că ea ne-ar putê ajuta a preţui întru nimicŭ ceea ce trebue sĕ devină nimicirea lui, şi raţiunea în care ar fi sĕ aflămŭ atâtea espediente, este prea slabă în casulŭ acesta, pentru ca sĕ ne pótă convinge despre ceea ce dorimŭ. Din contră ea ne înşélă mai adesea şi în locŭ de a ne inspira dispreţŭ pentru mórte, servesce tocmai a ne desvĕli orórea şi înfricoşarea ei. Totŭ ce póte face ea pentru noi este, a ne consilia de a ne lua ochii dela ea şi a-i îndrepta spre alte obiecte. Cato şi Brutus şi-au alesŭ pentru acésta mijlóce fórte strălucite. Unŭ lacheu îşĭ făcŭ nu de multŭ plăcerea a juca pe eşafodŭ, unde avea sĕ fiă ucisŭ prin rótă. Aşa producŭ resorturĭ diferite efecte egale. Este decĭ adevĕratŭ, că orĭ-câtŭ de considerabilă este diferenţa între suflete marĭ şi ordinare, totuşĭ s'au vĕḑutŭ în mii de casurĭ aceia, ca şi aceştia, primindŭ mórtea cu aceeaşĭ faţă; dér totdéuna cu deosebirea, că la dispreţulŭ ce l'au arătatŭ ómenii marĭ faţă cu mórtea, setea de gloriă li-o a îndepărtatŭ din ochĭ, şi că la omulŭ ordinarŭ a fostŭ lipsa de discernamentŭ, care i-a impedecatŭ a cuprinde rĕulŭ în tótă mărimea sa şi li-a lăsatŭ libertatea a-se cugeta la altceva.

numele şi şi'lŭ schimbă în unguresce, face o faptă patriotică. Nu-i pară nimĕrui acésta o jertfă, nu ţină lucrulŭ acesta de odiosŭ, nu fiă leneşŭ, nu ocolĕscă acéstă ostenélă; cu noulŭ şi frumosŭ sunĕtorulŭ nume maghiarŭ se va obicinui şi orĭ-ce cunoscutŭ alŭ sĕu. Puţinŭ timpŭ trebue spre asésta şi după esperienţă numele celŭ nou îi va plăcé pe de o sută de orĭ mai bine, cum i-a plăcutŭ celŭ vechiu. Décă în Ungaria suntŭ 3 milióne de familii şi dintre aceste 2 milióne suntŭ străine, sĕ credeţĭ, că prin maghiarisarea câtorva mii de nume pe anŭ s'ar schimba esenţialŭ culórea societăţii.

Dér nouĕ ne trebuie maghiarisărĭ de nume în massă... Maghiarisarea singuraticilorŭ nu póte contrabalansa nicĭ chiar imigrarea germană, pentru-că în fiă-care anŭ se aşédă în Ungaria sute de neguţătorĭ, măestri şi ofiţerĭ veniţĭ din Austria.

Până acum a împiedecatŭ maghiarisarea taxa mare a timbrului, astădĭ numai e acésta; pe rugare nu trebue decâtŭ numai 50 cr. şi acluderea matriculei de botezŭ, ce de comunŭ o are fiă-care la îndemână şi pe calea autorităţilorŭ respective lucrulŭ se póte isprăvi în câteva ḑile.

Urméză decĭ, ca sĕ facemŭ totŭ posibilulŭ, ca Nemţii şi Jidanii sĕ'şĭ maghiariseze numele — căcĭ ei ne iesŭ înainte până la calea jumĕtate şi ar fi cea mai mare bădărănia; din parte-ne décă i-amŭ respinge.

Sinodulŭ eparchialŭ aradanŭ.

(Fine.)

De jurisdicţiunea Consistoriului gr. or. din Oradea-marea se ţinŭ: 6 protopresviterate cu 243 parochii matre şi 116 filie. Dintre parochii 26 nu'şĭ potŭ căpĕta preotŭ din lipsa de dotaţiune. La finea anului 1889 au fostŭ aplicaţĭ pe teritoriulŭ acestui consistoriu 219 preoţĭ, dintre carĭ 186 suntŭ parochĭ, 24 administratorĭ parochialĭ, ér 9 capelanĭ. Au rĕposatŭ în decursulŭ anului 3 preoţĭ; s'au hirotonitŭ 3 clericĭ abs. Numĕrulŭ sufletelorŭ a fostŭ la finea anului 169,612; s'au născutŭ în acestŭ anŭ 9970, au muritŭ 7604, prin urmare poporaţiunea a crescutŭ cu 2366 suflete. S'au cununatŭ 1243 părechĭ. Dela biserica gr. or. au trecutŭ la alte bisericĭ 36, ér dela alte bisericĭ la cea gr. or. 32. Concubinatele suntŭ în numĕrŭ de 2255.

Administrarea fondurilorŭ şi fundaţiunilorŭ diecesane, din partea ambelorŭ Consistorii, s'a găsitŭ în ordine.

Urmă interpelarea făcută de d-lŭ P. Rotariu în şedinta a VI-a dela 12 (24) Aprilŭ:

„Considerândŭ, că prin ḑiarele de tóte limbile din patriă s'a vestitŭ în lume, că în cerculŭ Recaşului (comitatulŭ Timişŭ), fibirĕulŭ ar fi luatŭ mĕsurĭ energice în contra *corurilorŭ nóstre de plugarĭ*, pe unele disolvându-le, éră pentru disolvarea altora făcêndŭ acelaşŭ d. fibirĕu propunerĭ la superiorităţile sale spre asemenea scopŭ; considerândŭ, că dreptŭ motivŭ la acéstă procedere a lăudatului d. fibirĕu se invócă „uneltirĭ naţionalistice", „conventicule antipatriotice" etc. etc.; considerândŭ, că totŭ acelaşŭ d-nŭ fibirĕu prin hotărîre oficiósă în tótă forma a aplicatŭ chiar şi lăcatŭ pe scóla rom. confesională din Ianova: întrebŭ pe onor. nostru consistoriu, resp. pe I. P. S. Sa d-lŭ episcopŭ, ca preşedintele aceluia: 1) Are Ilustritatea Sa cunoscinţă oficiósă despre acestea în generalŭ, ér în specialŭ despre punerea lăcatului pe şcóla din Ianova, sĕu ba? 2) Află Ilustritatea Sa, resp. Ven. consistoriu, a fi violată demnitatea, resp. autonomia nóstră prin întrevenirea numitului d-nŭ fibirĕu cu punerea lăcatului pe scóla nóstră d'adreptulŭ şi fără încunosciinţarea autorităţilorŭ nóstre bisericescĭ scolare, orĭ ba? 3) Are onor. nostru consistoriu resp. Ilustr. Sa d-lŭ preşedinte de cugetŭ a protesta la locurile competente în contra acestei violărĭ, şi peste totŭ a protesta contra calumniării, ce s'a făcutŭ asupra corurilorŭ nóstre de plugarĭ?"

La acéstă interpelaţiune, după cum spune „Luminătorulŭ", Prea S. Sa a rĕspunsŭ, că are cunoscinţă şi arĕtărĭ oficióse despre cele întêmplate cu şcóla nóstră din Ianova; Consistorulŭ a ordinatŭ deja investigaţiune spre a se lămuri tréba. Până acum nu se scie, décă faptulŭ fibirĕului va fi justificabilŭ sĕu violare a dreptului autonomiei; în casulŭ din urmă, nesmintitŭ va face paşii necesarĭ la autorităţile mai înalte.

Sinodulŭ luă rĕspunsulŭ la cunoscinţă.

Cu privire la rugarea comitetului parochialŭ din Cetatea Braşovului de a se întreprinde o colectă în diecesă pentru ajutorarea numitei comune bisericescĭ la ḑidirea unei bisericĭ, — sinodulŭ autoriséză pe ambele Consistorie a escrie colecte în diecesă şi resultatulŭ a-lŭ trimite petenţilorŭ.

Sinodulŭ autorisă pe consistoriulŭ din Aradŭ, ca amĕsuratŭ conclusului din anulŭ trecutŭ, sĕ încerce din nou a cumpăra unŭ domeniu pe séma diecesei, pe lângă ulterióra aprobare a sinodului.

La cererea consistoriului din Aradŭ, de a se autorisa, ca sĕ întreprindă paşii de lipsă *spre a se înfiinţa o scólă medie confesională* în vre-o comună mai mare din eparchiă, Sinodulŭ autorisă Consistoriulŭ a face încercărĭ în astă direcţiă şi despre resultatŭ sĕ raporteze proximului Sinodŭ eparchialŭ.

Şcóle în cele 307 comune de pe teritoriulŭ *Oradiei-marĭ* suntŭ 246 cu 204 învĕţătorĭ; în 28 de scóle funcţionéză preoţii ca învĕţătorĭ; ér în 14 scóle posturile de învĕţătorĭ nu s'au pututŭ ocupa din lipsa de concurenţĭ. Scóle de repetiţiune suntŭ 76, de grădinăritŭ 45, de gimnastică 43. In decursulŭ anului scolarŭ frecuentaţiunea şcolară a ajunsŭ cifra de 49%. Elevii, carĭ au cercetatŭ scólele de statŭ, au fostŭ instruaţĭ în religiune prin catecheţii instituiţĭ de Consistoriu.

Pe teritoriulŭ *Consistoriului din Aradŭ* suntŭ 397 scóle, mai multe cu 8 ca în anulŭ trecutŭ. Numĕrulŭ copiilorŭ obligaţĭ la scóla cuotidiană a fostŭ de 37,239; dintre aceştia la esamine au participatŭ 14,546. La şcóle de repetiţiune au fostŭ 14,469, dintre carĭ la esamene au participatŭ numai 484.

In institutulŭ preparandialŭ se află 127 elevĭ.

La propunerea comisiunei şcolare, Sinodulŭ avizéză pe Consistoriulŭ din Aradŭ, ca sĕ stărue a se înfiinţa o şcólă de fete, împreunată cu unŭ pedagogiu.

Senatulŭ şcolarŭ din Aradŭ presentă Sinodului următórele cincĭ regulamente nouĕ: unulŭ privitorŭ la introducerea, respective regularea „Reuniunilorŭ şi conferenţelorŭ învĕţătorescĭ." Altulŭ pentru introducerea „visitatorilorŭ de şcóle" (menitŭ a îmbunĕtăţi frecuentaţiunea şcolară). Alŭ 3-lea regulamentŭ se referă la „înfiinţarea de bibliotecĭ poporale." Alŭ 4-lea la „înfiinţarea de casse şcolare de pĕstrare". Alŭ 5-lea este „Regulamentŭ pentru corurile vocale din diecesa Aradului."

Tóte aceste regulamente au fostŭ primite din partea Sinodului şi concreḑute Consistórielorŭ spre a-le pune în aplicare în modŭ provisoriu.

Cu privire la raportulŭ Consistoriului despre pomicultură şi mĕtăsăritŭ, Sinodulŭ luă actŭ despre frumosulŭ arangiamentŭ alŭ grădinei seminariale şi avisă Consistoriulŭ a îngriji de unŭ teritoriu mai mare spre acestŭ scopŭ.

Cu privire la îmbunĕtăţirea salarielorŭ profesorilorŭ dela institutulŭ pedagogico-teologicŭ, Sinodulŭ susţine conclusulŭ sĕu din anulŭ trecutŭ privitorŭ la introducerea quinquenalielorŭ şi totodată aviséză Consistoriulŭ a suşterne Sinodului unŭ proiectŭ de regulamentŭ, prin care sĕ se normeze dreptulŭ la pensiune alŭ profesorilorŭ dela acestŭ institutŭ.

Sinodulŭ stabilesce spesele deputaţilorŭ sinodalĭ în diurne şi viatecŭ, anume pentru deputaţii de pe teritoriulŭ Consistoriului din Aradŭ în sumă de 992 fl., ér pentru cei de pe teritoriulŭ Oradiei-marĭ în sumă de 459 florinĭ; la olaltă 1451 fl.

Terminândŭ Sinodulŭ agendele, P. S. S. Episcopulŭ, care presidă la tóte cele 9 şedinţe, închise Sinodulŭ prin o cuvêntare bine potrivită, căreia în numele deputaţilorŭ sinodalĭ rĕspunse d-lŭ Paulŭ Rotariu.

Conferinţă învĕţătoréscă

în Ocna Deşiului, tractulŭ Căscăului.

Din nordulŭ Transilvaniei, Maiu 1890.

Stim. D-le Redactorŭ! In 20 Aprilie n. c. s'a ţinutŭ adunarea tractuală a învĕţătorilorŭ românĭ gr. cat. din tractulŭ Căscăului, în Ocna Deşiului, unde s'a ţinutŭ totodată şi sinodulŭ preoţescŭ din acestŭ tractŭ.

La biserica din „Ḑilerŭ" amŭ luatŭ cu toţii parte la s. liturgiă slujită de M. On. D. Protopopŭ *Ioanŭ Velle* şi de d-nii preoţĭ Petru Cherebeţŭ din Căscău, Nicolau Popŭ din Copleanŭ-Sĕlisca şi Mateiu Popŭ, parochulŭ capelanŭ din locŭ. Cântările la s. liturgiă au fostŭ destulŭ de bine conduse prin d-lŭ învĕţătorŭ şi câţi-va cântăreţĭ din locŭ. D-lŭ preotŭ Petru Cherebeţŭ a predicatŭ „despre necredinţă", care predică i-s'a datŭ ca temă în sinodulŭ din anulŭ trecutŭ, ţinutŭ în Sĕlisca. După s. liturgiă preoţii au mersŭ cu toţii la prânḑŭ la d-lŭ Mateiu Popŭ, ér învĕţătorii au fostŭ învitaţĭ de învĕţătorulŭ Teodorŭ Tamas la ospitala sa casă, unde fură provĕḑuţĭ cu cele de lipsă după cuvenință.

După prânḑŭ s'au adunatŭ atâtŭ d-nii preoţĭ şi învĕţătorĭ, câtŭ şi mulţime de poporŭ în şcóla română, unde după ce câţĭ-va învĕţătorĭ au cântatŭ „Împĕrate cerescŭ", M. On. D. protopopŭ I. Velle prin o vorbire potrivită declară şedinţa de deşchisă.

După alegerea de notarŭ sinodalŭ fu provocatŭ d-lŭ Ales. Hossu sĕ-şĭ cetéscă disertaţiunea „despre stêrpirea concubinatelorŭ la poporulŭ românŭ".

După ce d-nii preoţĭ şi-au terminatŭ şedinţa s'a început conferinţa învĕţătorilor éraşĭ prin o vorbire adevĕratŭ părintéscă, rostită de d-lŭ preşedinte, care în termini călduroşĭ provocă atâtŭ pe preoţĭ, câtŭ şi pe învĕţătorĭ, ca în unire sĕ conlucre la înaintarea în cultură a naţiunei nóstre, celei bântuite de multe vênturĭ vitrege. D-lŭ preşedinte provocă apoi pe membrii presenţĭ a-şĭ alege notarŭ *ad hoc*. S'a şi alesŭ cu unanimitate d-lŭ Laurenţiu Aur. Micheşŭ, înv. în Deşiu.

Nu s'au presentatŭ dintre membri d-lŭ Ignatŭ Lariu din Dealulŭ mare-Droghia, care, precum am vĕḑutŭ mai de multe orĭ, se feresce de lumină, şi Vasiliu Oniga din Măgură. Ér ceilalţĭ membri toţĭ au fostŭ presenţĭ.

D-lŭ preşedinte provocă pe d-lŭ Georgiu Hatosŭ din Căscău sĕ-şĭ cetéscă observările făcute pe la esamenele tractualĭ din anulŭ trecutŭ. Cu privire la aceste observărĭ eu ḑicŭ, că d-lŭ referentŭ este de totului totŭ prea pesimistŭ. Eu nu credŭ sĕ fiă în o stare aşa de deplorabilă învĕţătorii acestui tractŭ, precum îi descrie d-lui, ba mi-se pare, că mai e şi fórte parţialŭ. Dealtmintrelea conspectulŭ d-sale sperŭ că-lŭ vomŭ vedé publicatŭ în „Gaz. Trans".

După acestea d-lŭ Augustinŭ Popŭ îşĭ ceti disertaţiunea „despre industria de casă la poporulŭ românŭ". Acéstă disertaţiune, fórte instructivă, a fostŭ lucrată cu diliginţă de tinĕrulŭ învĕţătorŭ. Se vede, că s'a silitŭ multŭ, ca disertaţiunea sa sĕ fiă bine înţelésă de poporŭ, ceea ce i-a şi succesŭ, căcĭ tuturorŭ celorŭ presenţĭ, dér mai cu sémă femeilorŭ lĭ-a plăcutŭ fórte multŭ.

La cererea învĕţătorului George Hatosŭ, s'a decisŭ, ca adunarea viitóre sĕ se ţină în Căscău deodată cu sinodul preoţescŭ. Disertante va fi Teodorŭ Tamaşŭ, înv. în Ocna, ér ca referente pentru esamenele tractualĭ din anulŭ acesta s'a alesŭ Augustinŭ Popŭ.

In fine M. On. D. protopopŭ, căruia îi zace la inimă sórtea naţiunei sale, îndemnă pe învĕţătorĭ, ca din rĕsputerĭ sĕ lucre şi sĕ-şĭ împlinéscă chiămarea lorŭ cea săntă, căcĭ vorŭ avé odată sĕ îşĭ dea sémă nu numai înaintea ómenilorŭ, ci şi înaintea lui Dumneḑeu.

Totŭ odată făcŭ atenţĭ pe învĕţătorĭ, ca sĕ se siléscă a dobêndi premiulŭ de 20 fl., destinatŭ de d-sa pe séma acelui învĕţătorŭ, care va arĕta mai mulţĭ prunci, carĭ sciu scrie şi ceti românesce.

După ce s'a cântatŭ „Intru mulţĭ anĭ" şi după ce M. On. D. protopopŭ, acompaniatŭ de preoţii şi învĕţătorii presenţĭ, mai cântă „Luminéză-te noule Ierusalime", şedinţa se închise.

*

Comuna mare Ocna Deşiului, în care s'a ţinutŭ conferenţa de mai susŭ, este cale de unŭ pătrarŭ de oră de Deşŭ. Locuitorii două părţĭ suntŭ Românĭ gr. cat., ér a treia parte suntŭ Ungurĭ, calvinĭ şi catolicĭ. Românii au doi preoţĭ: pe d-lŭ Anatoliu Ciupe, omŭ fórte înaintatŭ în etate, şi pe d-lŭ cooperatorŭ Mateiu Popŭ, care e însărcinatŭ şi cu directoratulŭ şcólei confesionale şi care, fiindŭ omŭ tînĕrŭ şi zelosŭ, póte sĕ facă multŭ pentru şcóla română confesională. Primăria comunală încă se compune din mai mulţĭ bărbaţĭ românĭ harnicĭ, carĭ se îngrijescŭ de înaintarea şcólei confesionale române. Poporulŭ din Ocna asemenea e bravŭ. Elŭ ţine multŭ la „nemeşugŭ", fiindŭ mulţĭ nemeşĭ. Mulţĭ se ocupă în ocnă cu tăiatulŭ de sare şi au leafă bună. Ómenii toţĭ suntŭ în stare bună.

Fiind-că în Ocna şi acum mai ţinŭ la „nemeşugŭ", audĭ agrăindu-se unulŭ pe altulŭ cu „*jupâne Janos*" „*jupâne Gergely*" etc., dér orĭ cum s'ar agrăi, ei sunt Românĭ curaţĭ şi nu prea simpatiséză cu conlocuitorii lorŭ. Mulţĭ au avere mărişóră, dér nu suntŭ superbĭ. Nu suntŭ bună-óră ca nemeşii din Teocurĭ, o comună nu departe de Deşŭ, unde toţĭ suntŭ „domnişorĭ" şi „domnişóre", dér desŭ de diminéţă vedĭ pe „domnişorulŭ" Pista, Peti etc. mergêndŭ, cu „ciórecii de angliă, petece pe ei o miiă", la pădure după o sarcină de lemne, ér până atuncĭ, „domnişóra" Marika merge la rîşniţă cu o cupă de grăunţe de căpĕtatŭ. Aceştia suntŭ nemeşiĭ Ungurĭ, — sĕrăciă luciă. M...ş.

Literatură.

DIVERSE.

Aniversarea nascerei lui Shakespeare. La 24 Aprilie n. Stratford-on-Avon era împodobitŭ sĕrbătoresce cu ocasiunea aniversărei a 326-ea a nascerei marelui scriitorŭ literatŭ englesŭ Shakespeare. Casa în care a fostŭ născutŭ poetulŭ, precum şi casa în care a locuitŭ în urmă, erau împodobite cu multe stégurĭ. In teatrulŭ Memorial s'au representatŭ dramele „Doi gentlemanĭ din Verona" şi „Regele Iónŭ" pentru ântâia óră cu decoraţiunĭ pompóse.

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ
din 15 Maiu st. n. 1890.

Bancnote romînesci	Cump.	9.35	Vênd.	9.37
Argintŭ românescŭ -	„	9.30	„	9.33
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.37	„	9.40
Lire turcescĭ - - -	„	10.62	„	10.67
Imperialĭ - - - -	„	9.60	„	9.65
Galbinĭ .	„	5.45	„	5.50
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	—.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	—.—	„	—.—
Ruble rusescĭ - - -	„	131.	„	132.
Mărcĭ germane - -	„	—.—	„	—.—

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 14 Maiu st. n. 1890

Renta de aurŭ 4% - - - - - -	103.80
Renta de hârtiă 5% - - - - - -	99 65
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ - - - - - - - - - -	117.20
dto argintŭ - - - - - -	96.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	113.50
Bonurĭ rurale ungare - - - - -	89.—
Bonurĭ croato-slavone - - - - -	104.—
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ - - - - - - - -	—.—
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	138.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului - -	126.60
Renta de hârtiă austriacă - - - -	89.35
Renta de argintŭ austriacă - - - -	90.05
Renta de aurŭ austriacă - - - - -	110.15
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	138.60
Acţiunile băncei austro-ungare - -	954.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	341.—
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	301.—
Galbenĭ împĕrătescĭ - - - - - - -	5.57
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - -	9.40
Mărcĭ 100 împ. germane - - - - -	58.—
Londra 10 Livres sterlinge - - - -	118.15

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugăm pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă.

Totodată facemŭ cunoscutŭ tuturorŭ D-lorŭ abonaţĭ, că mai avemŭ din anii trecuţĭ numerĭ pentru complectarea colecţiunilorŭ „Gazetei", precum şi câteva întregĭ colecţiunĭ, pentru carĭ se potŭ adresa la subsemnata Administraţiune în casŭ de trebuinţă.

Administraţ. „Gaz. Trans."

ABONAMENTE
la
„GAZETA TRANSILVANIEI"
Preţulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ . . . . 3 fl. —
Pe şése lunĭ . . . . 6 fl. —
Pe unŭ anŭ . . . . 12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ . . . . 10 fr.
Pe şése lunĭ . . . . 20 fr.
Pe unŭ anŭ . . . . 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ . . . . 2 fl. —
Pe şése lunĭ . . . . 1 fl. —
Pe trei lunĭ . . . . 50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe anŭ . . . . 8 francĭ.
Pe şése lunĭ . . . . 4 francĭ.
Pe trei lunĭ . . . . 2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai uşorŭ şi mai repede prin **mandate poştale.**

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a arĕta şi poşta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei."

Mersulŭ trenurilorŭ
pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Octomvrie 1889.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ acceleratŭ.	Trenŭ accelleratŭ	Trenŭ omnibus	Tren de persóne
Viena	3.40	8.—	8.—	
Budapesta	9.20	2.—	3.10	6.10
Szolnok	11.18	4.05	7.22	9.28
P. Ladány	12.57	5.46	5.52	11.38
Oradea-mare	2.22	7.01	8.46	1.51
	2.30	7.11	9.18	2.11
Várad-Velencze			9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli			9.44	2.32
Mezö-Telegd	3.—	7.41	10.21	2.55
Rév	3.31	8.16	11.38	3.38
Bratca			12.16	4.01
Bucia			12.54	4.23
Ciucia	4.24	9.05	1.57	4.49
Huiedin	4.52	9.35	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriş		Tren de persóne	4.15	6.12
Ghirbĕu			4.36	6.24
Nădĕşel	5.49		4.58	6.38
Cluşiu	6.02	10.35	5.26	6.56
	6.14	11.02		7.15
Apahida		11 23		7.48
Ghiriş	7.28	12.44		9.13
Cucerdea	7.52	1.27		10.04
Uióra		1.34		10.12
Vinţulŭ de susŭ		1.42		10.19
Aiud	8.21	2.07		10.45
Teiuşŭ	8.38	2.26		11.34
Crăciunelŭ		3.11		12.11
Blaşiu	9.18	3.24		12.29
Micăsasa		3.54		1.10
Copşa mică		4.09		1.30
Mediaşŭ	10.08	4.39		2.14
Elisabetopole	10.32	5.11		2.54
Sighişóra	11.07	5. 5		3.35
Haşfalĕu		6.12		4.07
Homorodŭ	12.31	7.32		5.54
Ágostonfalva		8.17		6.39
Apatia		8.37		7.13
Feldióra	1.20	9.06		7.45
Braşovŭ	1.40	9.45		8.32
	2.14			
	2.34			
Timişŭ	3.17			
Predealŭ	3.40			
Bucuresci	9.30			

(Tren de persóne: dela Cluşiu : omnibus)

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus	Trenu acceleratŭ.	Tren de persóne
Bucuresci	7.35			
Predealŭ	12.50			
Timişŭ	1.19			
Braşovŭ	1.55			
	2.15	4.54		7.07
Feldióra	2.47	5.37		7.44
Apaţa		6.15		8.09
Ágostonfalva		6.43		8.29
Homorodŭ	3.56	7.31		9.07
Haşfalĕu		9.09		10.34
Sighişóra	5.28	9.33		10.20
Elisabetopole	5.57	10.02		11.09
Mediaşŭ	6.19	11.04		11.35
Copşa mică		11.24		12.19
		11.39		11.59
Micăsasa		11.57		12.15
Blaşiu	7.09	12.30		12.43
Crăciunelŭ		12.45		12.55
Teiuşŭ	7.42	1.13		1.07
Aiudŭ	8.05	2.28		2.11
Vinţulŭ de susŭ		2.48		2.33
Uióra		2.56		2.40
Cucerdea	8.32	3.14		2.46
Ghirişŭ	9.—	4.01		3.27
Apahida		5.28	Trenŭ mixtŭ.	4.47
Cluşiu	10.21	5.56		5.08
	10.41	6.45	8.—	5.32
Nădăşelŭ		7.06	8.36	
Gîhrbău		7.22	9.02	
Aghireşŭ		7.37	9.32	6.11
Stana		8.03	10.11	
B. Huiedin	11.54	8.24	10.51	6.43
Ciucia	12.24	9.04	12.16	7.12
Bucia		9.20	12.50	
Bratca		9.37	1.19	
Rév	1.03	9.55	2.—	7.51
Mezö-Telegd	1.29	10.20	3.04	8.17
Fugyi-Vásárheli		10.47	3.36	
Várad-Velencze		10.57	3.52	
Oradea-mare	1.54	11.04	4.03	8.42
	2.04	11.19	4.47	8.47
P. Ladány	3.20	1.19	7.30	10.08
Szolnok	5.—	3.31	11.51	11.51
Budapesta	7.15	6.30	9.55	1.55
Viena	1.40	1.40		7.15

(Trenŭ omnibus: dela Cluşiu : de persóne; Tren de persóne: dela Cluşiu : acceleratŭ)

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena		11.—	3.40
Budapesta		7.40	9.30
Szolnok		10.42	12.38
Aradŭ		3.53	5.36
	2.17	4.29	6.06
Glogovaţŭ	2.37	4.41	6.18
Gyorok	3.37	5.05	6.43
Paulişŭ	4.05	5.17	6.55
Radna-Lipova	4.27	5.38	7.14
Conop		6.05	7.46
Bĕrzava		6.23	7.57
Soborşinŭ		7.20	8.42
Zamŭ		7.55	9.11
Gurasad.		8.26	9.39
Ilia		8.47	9.55
Branicica		9.11	10.13
Deva		9.42	10.37
Simeria (Piski)		9.59	10.53
Orăştia		11.—	11.39
Şibotŭ		11.29	12.01
Vinţulŭ de josŭ		12.02	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.19	12.45
Teiuşŭ	9.54	1.06	1.24

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenu mixt	Trenŭ de pers.	Trenŭ mixt
Teiuşŭ	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	11.59	3.34	2.23
Vinţulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Şibotŭ	1.01	4.43	
Orăştia	1.32	5.13	
Simeria (Piski)	2.03	5.47	
Deva	2.52	6.27	
Branicica	3.23	6.54	
Ilia	3.55	7.20	
Gurasada	4.08	7.32	
Zamŭ	4.44	8.03	
Soborşinŭ	5.30	8.38	
Bĕrzava	6.27	9.27	
Conopŭ	6.47	9.46	
Radna-Lipova	7.28	10.20	5.35
Paulişu	7.43	10.34	6.01
Gyorok	7.59	10.50	6.44
Glogovaţ	8.28	11.16	7.25
Aradŭ	8.42	11.30	7.44
	9.20	12.05	
Szolnok	2.22	5.10	
Budapesta	6.—	8.15	
Viena	1.40	6.05	

Simeria (Piski)-Petroşenĭ

Simeria	6.47	11.54
Streiu	7.40	12.37
Haţegŭ	8.51	1.28
Pui	10.02	2.23
Crivadia	11.02	3.11
Baniţa	11.50	3.53
Petroşenĭ	12.30	4.25

Petroşenĭ-Simeria (Piski)

Petroşenĭ	9.36	4.26
Baniţa	10.17	5.12
Crivadia	10.58	5.55
Pui	11.42	6.41
Haţegŭ	12.23	7.26
Streiu	1.12	8.14
Simeria	1.51	8.50

Aradŭ—Timişóra

Aradŭ	6.12	4.12
Aradulŭ nou	6.36	4.38
Németh-Ságh	7.01	5.01
Vinga	7.30	5.29
Orczifalva	7.55	5.47
Merczifalva	8.13	6.04
Timişóra	9.04	6.50

Timişóra—Aradŭ

Timişóra	6.25	1.15
Merczifalva	7.19	2.04
Orczifalva	7.46	2.26
Vinga	8.15	2.56
Németh-Ságh	8.36	3.13
Aradulŭ nou	9.11	3.51
Aradŭ	9.27	4.05

Ghirişŭ—Turda

Ghirişŭ	9.33	4.19
Turda	9.54	4.40

Turda—Ghirişŭ

Turda	8.29	3.19
Ghirişŭ	8.50	3.40

Sighişóra—Odorheiu

Sighişóra	6.05
Odorheiu	9.12

Odorheiu—Sighişóra

Odorheiu	6.—
Sighişórá	8.56

Copşa-mică—Sibiiu

Copşa-mică		2.05	4.35
Şeica mare		2.38	5.05
Lómneşŭ		3.22	5.46
Ocna		3.46	6.17
Sibiiu		4.18	6.40

Sibiiu-Copşa-mică

Sibiiu		9.10	9.50
Ocna		9.37	10.14
Lómneşŭ		10.05	10.40
Şeica mare		10.40	11.10
Copşa-mică		11.09	11.35

Cucerdea-Oşorheiu Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheţa	3.35	10.50	3.58
Ludoşŭ	3.51	11.11	4.15
M.-Bogata	4.06	11.20	4.41
Iernutŭ	4.43	11.57	5.28
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.44
Miraşteu	5.21	12.36	6.08
Oşorheiu	5.40	12.55	6.27
	6.—	4.58	
Reghinul-săs.	7.35	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oşorheiu-Cucerdea

Reghinul-săs.		8.25	8.—
Oşorheiu		10.—	9.49
	6.45	12.15	10.20
Miraşteu	7.05	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.28	12.58	11.02
Iernutŭ	7.50	1.19	11.23
M. Bogata	8.23	1.49	11.53
Ludoşŭ	8.31	2.02	12.06
Cheţa	9.12	2.18	12.22
Cucerdea	9.44	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Unied.

Simeria (Piski)	2.18
Cerna	2.39
Uniedóra	3.08

Unied.-Simeria (Piski).

Uniedóra	9.30
Cerna	9.56
Simeria	10.15

Mureşŭ-Ludoşŭ-Bistriţa

Mureşŭ-Ludoşŭ	4.30
Ţagŭ-Budatelecŭ	7.27
Bistriţa	11.—

Bistriţa-Mureşŭ-Ludoşŭ

Bistriţa	3.—
Ţagŭ-Budatelecŭ	6.49
Mureşŭ-Ludoşŭ	9.25

Notă: Numerii în cuadraţĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREŞIANU Braşov.